

kastroly a pánvice s teplým jídlem, talířovité opálky, kulovité košíky s víkem, opletené lahvice i nádoby, košík s „copem“, ale i dekorativní plastiky s názvy: Panenka, Koledník, Lesní muž, Paní a Pán s kloboukem.

Ludvík Skružný,

Městské muzeum v Čelákovicích

„Podoby svatých na keramice“ Výstava ze sbírek Vlastivědného muzea v Olomouci

(2. července 1998 – 2. srpna 1998)

Na výstavě, kterou připravili pracovníci Vlastivědného muzea v Olomouci ze sbírkových předmětů národopisného fondu tohoto muzea, bylo prezentováno celkem 130 kusů keramiky se zobrazením svatých. Vystavena byla široká škála artefaktů užitého umění, artefaktů využívaných v kostelech i v domácnostech, a to z časového období od poloviny 18. do poloviny 20. století. Prezentovány byly např. kroupky, sošky, džbánky, závěsné plakety a další. Většina vystavených předmětů pocházela z dílen vyškovských džbánkařů. Pozornost však poutaly i výrobky z olomouckých a šternberských džbánkařských dílen.

Lidová kultura v sobě zahrnuje celou řadu uměleckých projevů, mezi které bezesporu patří lidové výtvarné umění. Úzké spojení předmětů lidového výtvarného umění se životem vymezovalo lidovému uměleckému artefaktu určité místo i způsob užití v běžné denní praxi. Jistá část těchto artefaktů byla určena ke kultovním, obřadním účelům – nemalému množství z nich způsob využití předurčoval obsah ztvárnění nebo výzdoba. Do této skupiny lze zahrnout právě předměty s náboženskou tematikou. Z jejich mnohoobsahovosti výstava

věnovala pozornost lidové keramice. Mnohé z vystavených předmětů plnily kultovní funkce, měly svůj obřadový, zvykový a znakový význam, přičemž zcela samozřejmě byly dokladem tvořivé umělecké síly a vkusu lidí v minulosti.

S podobami svatých se lidová tvůrčí setkávali v kostelech a na jiných, nábožensky propagovaných místech, v různých klášterních dílnách apod. Z velkého počtu svatých si lidé samozřejmě vybírali takové, kteří měli pro jejich život prvořadý význam, vybírali si svaté požívající proslulosti ochránců, přímluvců, především si však vybírali takové, kteří plnili úlohu osobních patronů.

V hierarchii křesťanských ochránců patřilo dominantní postavení Panně Marii a Ježíšovi. Panna Maria byla zobrazována v mnoha podobách, od panenské Marie, přes různé typy Madon, bolestných matek, Piet aj. Stejně tak zpodobování Krista nacházelo řadu různých podob, nejvíce však bylo zobrazováno Ukřižování Krista. Kromě Panny Marie a Ježíše nacházíme na keramice jako součást výzdobného motivu i řadu jiných světců, ponejvíce sv. Veroniku na kroupkách, sv. Jana Nepomuckého, sv. Cyrila a Metoděje, sv. Josefa a další.

Dobou rozkvětu zobrazování svatých na keramice byl konec 18., ale zejména první polovina 19. století. Konec 19. století již znamenal konec lidového zobrazování svatých na keramice i jiných předmětech lidové tvorby. V této době již byl oslaben i lidový kult uctívání osobních patronů i lidový kult uctívání osobních patronů a téměř vymizela potřeba užívání předmětů s podobami svatých obecně.

Miloslava Hošková

Vlastivědné muzeum v Olomouci